

CULTUURHISTORISCHE ZOMER 2015

Organisatie:

Stichting De Aldenborgh, Kring Weert van het Koninklijk
Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap
en Geschied- en Heemkundige Kring "Het Land van Thorn"

HEYTHUYSEN, DINSDAG 23 JUNI 2015

Gluren bij de Buren ... Heythuysen
Aanvang: 19.00 uur in de H. Nicolaaskerk te Heythuysen
Dorpstraat 120 6093 ED Heythuysen

Parkeersuggestie bij de kerk achter de Jumbo op de dorpsstraat achter de Aldi of de Lidl. In Heythuysen geldt een parkeerzonebeleid met blauwe streep van ma-za van 09.00-18.00 uur. Uw auto kunt u dus deze avond vrij parkeren op de diverse parkeerplaatsen.

Heythuysen, centraal gelegen tussen Roermond en Weert, ontleent zijn naam aan huizen op of aan de heide. De oudste bewoning dateert van 2500 tot 3000 jaar geleden. Enkele tientallen grafheuvels nabij Restaurant de Busjop geven aan dat bewoners hier de resten van hun gecremeerde familieleden hebben begraven. De eerste geschreven vermeldingen van Heythuysen zijn van omstreeks 1200. Het dorp maakte toen deel uit van de Heerlijkheid Horn, het latere Graafschap Horn dat tot 1794 bestaan heeft.

De nederzetting ontwikkelde zich tijdens de 11de en 12de eeuw tot een belangrijk lokaal handels- en lakencentrum, dat in 1233 zijn stadskeure kreeg van Robrecht van Bethune.

Getuigen van de welvaart die er in de 13de en 14de eeuw heerste zijn de totstandkoming in die tijd van het begijnhof, de vlees- en lakenhal waaraan in de periode 1377-1378 een belfort werd toegevoegd, de herbouw van de O.L.-Vrouwekerk in gotische stijl en de bouw van de kerk van Sint-Gillis-Binnen.

In de loop der eeuwen heeft de stad echter ook veel te lijden gehad van oorlogen, belegeringen en verval door economische achteruitgang. De laatste grote klap die Dendermonde te verwerken kreeg vond plaats in september 1914 toen het Duitse leger de stad systematisch in brand stak. Hierbij gingen tal van openbare gebouwen verloren en werden 1252 huizen totaal vernield en 889 ernstig beschadigd. Tegen het einde van de jaren dertig van de vorige eeuw was de wederopbouw daarvan weer voltooid.

Meer info: www.ghklandvanthorn.nl

Zoals elk jaar is er een fietsroute langs de opengestelde monumenten. Daarnaast is er een wandeling van de stadsgidsen. Het complete programma en de laatste nieuwtjes vindt u via www.weert.nl en www.openmonumentendag.nl.

REIS NAAR DENDERMONDE, ZATERDAG 19 SEPTEMBER 2015

De najaarsreis voert ons naar de Oost-Vlaamse stad Dendermonde, bekend als de stad van het Ros Beiaard en de Vier Heemskinderen. Elke tien jaar vindt er de Ros Beiaard-Ommegang plaats, voor het laatst was dat in 2010. Het is een uitbeelding van een middeleeuwse ridderroman.

Deze mooie historische stad ligt aan de samenloop van de Dender en de Schelde, tussen Brussel en Gent, heeft ongeveer 44.000 inwoners en is samengesteld uit de stad Dendermonde en zeven omliggende deelgemeenten.

Dendermonde heeft een bewoningsgeschiedenis die teruggaat tot de IJzertijd, de Gallo-Romeinse tijd en de Frankische periode. Op het politieke vlak kan het ontstaan van het Land van Dendermonde gesitueerd worden in de tiende of eerste helft van de elfde eeuw, toen de graaf van Vlaanderen het gebied tussen Dender en Schelde veroverde ten koste van de Duitse keizer. Een gedeelte van dit 'Rijksvlaanderen' schonk hij, vermoedelijk als dank voor verkregen hulp, aan een van zijn belangrijkste medewerkers. Deze latere heren van Dendermonde bouwden het veroverde gebied verder uit tot een allodiale heerlijkheid. Vanaf 1348 behoorde Dendermonde weer toe aan de graven van Vlaanderen.

wel alle heerlijke rechten, waaronder het veerrecht en het visrecht, kwamen toe aan de Abdij van Thorn, ten gevolge van een schenking mogelijk door graaf Ansfriedin de 10de eeuw aan deze abdij.

Heppeneert had al een kerk vóór 1202 en deze viel onder de parochie van Neeroeteren. Het noordoostelijk hiervan gelegen Heppeneert viel deels onder de jurisdictie van de abdij van Thorn en deels onder die van de Graaf van Loon.

Onze-Lieve-Vrouw van Rust

Heppeneert als populair bedevaartsoord vindt zijn oorsprong in het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Rust. Dat beeld werd oorspronkelijk vereerd in de kapel van de Kapellerhof (de uit de middeleeuwen daterende Hof aen die Capelle) te Elen, waar het eeuwen eerder volgens de overlevering was aangespoeld bij een overstroming van de Maas. In 1706 werd de pachthoeve met de kapel verkocht aan de Kruisheren van Maaseik. Onder hun invloed nam de Mariaverering verder toe. Tijdens de Franse periode verborg pastoor Coopmans van het nabijgelegen Heppeneert het beeld en plaatste het in 1801 in de St.-Gertrudiskerk. Hoewel de bedevaart naar Elen bleef voortbestaan, wist pastoor Froyen in 1883 van de kerk van Heppeneert het centrum van de Mariadevotie te maken.

OPEN MONUMENTENDAG 2015 'KUNST & AMBACHT'

Zaterdag 12 en zondag 13 september 2015

In Weert zijn vele monumenten open vanwege de internationale Open Monumentendag. Dit jaar is het nationale thema 'Kunst & Ambacht'. Bij de opengestelde monumenten van bouwkunst zullen toepasselijke ambachten te zien zijn. Voor elk wat wils, voor jong en oud! Overal waar de wit-gele monumentenvlag wappert is de toegang gratis.

Zaterdag ligt de nadruk bij monumenten in en rond de binnenstad. Een greep uit de opengestelde monumenten:

- Het museum Jacob van Horne met kerkelijke kunst
- Het Fatima Huis met mozaïek, houtsnijwerk en glaskunst
- De Tiendschuur met boekenbeurs
- De Wilhelmus-Hubertusmolen
- Het gerestaureerde pand Antje van de Statie

Zondag ligt het accent in het buitengebied. Enkele hoogtepunten uit het programma:

- St. Annamolen Keent
- De Mariakapel van de Lichtenberg met glas-in-lood
- Het openluchttheater Lichtenberg met optredens van o.a. het Weerter Mannenkoor
- De werkplaats van Adriaens molenbouw
- St. Odakapel en Boshoverschans

Luister naar het verhaal van de kanalen. Hun oorsprong als voedingskanaal voor Napoleons "Grand canal du Nord". Over hun functie als verdedigingsgordel, de lotgevallen van de bunkers en de kanaalbruggen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hoe de kanalen het dorp in drie sneed. Verhalen over een van de laatste Bailey-bruggen en Sluis 18: een van de twee sluisen op de Zuid-Willemsvaart op Bocholter grondgebied. We vertellen over de invloed van het kanaal op de bevolking en de omgeving. Tenslotte staan we nog stil bij het vernuft van de moderne tijd: hoe via een waterkrachtcentrale aan Sluis 18 elektriciteit opgewekt wordt voor vele Bocholter gezinnen.

Van harte welkom op deze kennismaking met een verrassend stukje Bocht.

HEPPENEERT-MAASEIK, DINSDAG 18 AUGUSTUS 2015

Gluren bij de Buren ... Heppeneert
Aanvang: 19.00 uur Sint Gertrudiskerk te Heppeneert
Heppeneert 22 3680 Heppeneert-Maaseik (België)

Parkeersuggestie: links en rechts van de kerk is er ruime parkeergelegenheid.

Heppeneert

Heppeneert is een langgerekt straatdorp bij Maaseik, gelegen op de Maasdijk aan de oever van de Oude Maas. Heppeneert werd voor het eerst vermeld in 1202, als 'Heppenardt', maar bewoning van dit gebied is veel ouder, getuige bodemvondsten uit het neolithicum en de bronstijd. Oorspronkelijk lag Heppeneert vlak aan de Maas, maar deze is in de loop van de eeuwen verder naar het oosten opgeschoven. Vrij-

Heythuysen is ontstaan vanuit diverse buurten of gehuchten zoals Dorp, Kouk, Biesstraat, Walk en Maxet. De H. Nicolaaskerk dateert uit de late middeleeuwen, het priesterkoor stamt uit 1504. Ernaast staat een neoclassicistische zogenaamde Missiekapel uit 1851. Beide liggen aan een karakteristiek driehoekig plein, een zogenaamde Brink met lindebomen waarbij aan de korte zijde de kerk is gelegen. Het plein is verder omgeven door enkele monumentale panden. De bezoekers van Gluren bij de Buren maken verder kennis via een dorpswandeling met de Elshof, een boerderij van het gesloten hoftype met herenhuis De Gaard uit 1837. De geschiedenis van het klooster De Kreppel, gesticht in 1835 door Catharina Daemen, mag niet onvermeld blijven. De betekenis van de Zusters Franciscanessen van Heythuysen op onderwijsgebied is van grote invloed geweest op de ontwikkeling van het dorp. Ook een bezoek aan de Antoniusmolen en de nabijgelegen Antoniuskapel staat op het programma. Afrondend loopt de route naar de Biesstraat waar een dokterswoning en voormalige pastorie hun geschiedenis zullen prijsgeven.

Vanwege de te lopen afstand is deze rondwandeling helaas minder geschikt voor mensen die slecht ter been zijn. Voor de gebruikelijke nazit zijn er op en in de buurt van het Kerkplein voldoende terrassen aanwezig.

LEVEROY, DINSDAG 7 JULI 2015

Gluren bij de Buren ... Leveroy
Aanvang: 19.00 uur in de H. Barbarakerk,
Dorpstraat 2 6091 NK Leveroy

Parkeersuggestie: in de dorpskom van Leveroy is parkeergelegenheid aanwezig.

Leveroy - van oudsher verdeeld in drieën, tegenwoordig echter in tweeën (Nederweert en Leudal) - werd voor het eerst vermeld in 1244. De kapel, die in 1620 de parochiekerk werd, stond op de grens van de Heerlijkheid Weert en het Graafschap Horn.

De dorpsgemeenschap met ongeveer 550 inwoners (in de 18de eeuw) was zeer reislustig. Circa 25% van de mannelijke beroepsbevolking zocht zijn geluk ver van huis. Het waren vooral de schepers (herders) die naar Vlaanderen trokken en de blekers die naar Holland gingen. Maar ook de teuten trokken met hun handelswaar ver Duitsland in. Deze rijke kooplui bouwden prachtige teutenboerderijen, waarvan we er nog twee kunnen bekijken in de kom van het dorp. Maar ook het oudste schoolgebouw van de gemeente Nederweert vinden we daar en nog enkele andere bezienswaardigheden. Nadat Johan Slabbers een globale beschrijving gegeven heeft van de geschiedenis van het speciale grensgeval Leveroy, zullen er een aantal plaatsen in de kom van het dorp bezocht worden.

Uiteraard is de huiskamer van Leveroy - de honderdjaar oude café-zaal van Truus Wetemans - tegenover de kerk geopend voor een n-dronk en sterke Leiverse verhalen.

WEERT, ZONDAG 19 JULI 2015

“Bal Champêtre”
Aanvang: 15.00 uur bij café-zaal Dennenoord
Voorhoeveweg 2, 6006 SV Weert

In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw organiseerde de Stedelijke Harmonie Sint-Antonius jaarlijks in de zomer een Bal Champêtre (openluchtbal) in het dennenbosje naast café Dennenoord aan de IJzeren Man.

De Aldenborgh, Veldeke Weert en KeiSjiek tekenen, vanwege het grote succes in de voorbije twee jaar, voor het derde achtereenvolgende jaar opnieuw voor het “Bal Champêtre” met smartlappen en andere ‘gouwe ouwen’. Het belooft opnieuw een oergezellige en nostalgische middag te worden. Dit jaar staat niet alleen het legendarische orkest ‘De Heikrekels’ (1966-1989) in de spotlights maar zal ook op grandioze wijze de voorintekening van het boek Stamtafel Weert tijdens dit Bal Champêtre op 19 juli plaatsvinden. Een boek waaraan bijna drie jaar is gewerkt laat u de sfeer proeven van het historische caféleven in Weert en de ‘boeteni-jje’ (buitengebieden) met talrijke verhalen en foto’s. Opdat die sfeer van weleer niet verloren gaat. Dit mag u niet missen. U kunt het boek Stamtafel Weert die middag tegen een sterk gereduceerde prijs reserveren.

STERKSEL, DINSDAG 21 JULI 2015

Gluren bij de Buren ... Sterksel
Aanvang: 19.00 uur in de H. Catharinakerk
Beukenlaan 1 6029 PZ Sterksel (Noord-Brabant)

Parkeersuggestie: rond de kerk is voldoende parkeergelegenheid aanwezig.

Sterksel kan bogen op een unieke plaats in de dorpsgeschiedenis van Noord-Brabant. Hier werd voor het eerst een mineraal-associatie

van 850.000 tot 550.000 jaren geleden aangetroffen, die bekend werd als de ‘Formatie van Sterksel’, waardoor kwam vast te staan, dat hier de Rijn en de Maas stroomden. Sterksel werd een vrijheid, die in de middeleeuwen in het bezit kwam van een abdij, de Abdij van Averbode, waarmee het meer dan zeshonderd jaar een vaste band zou hebben. En nota bene in de Franse tijd, toen de heerlijke rechten overall werden afgeschaft, kwam de heerlijkheid Sterksel in het bezit van de familie Pompen, die het 116 jaar in eigendom heeft gehad. Enkele leden van deze familie vonden in Sterksel hun laatste rustplaats. In 1914 volgde weer iets uitzonderlijks: de verkoop van deze heerlijkheid aan een ‘Maatschappij’, die het dorp ruim tien jaar achtereen zou ontginnen en exploiteren. In 1915 is hiervoor de akte opgesteld, nu, in 2015, 100 jaar geleden. Sterksel kreeg zeer grote boerenbedrijven, een station, een Grand Hotel. In 1924 kwam plotseling de klap: de Hanzebank ging failliet. Het gevolg was dat de N.V. Heerlijkheid Sterksel, die hier geld voor de exploitatie had opgenomen, ook bankroet ging en geliquideerd moest worden. Na de verplichte verkoop kwam hier een boerengemeenschap tot stand met families uit vrijwel alle provincies van Nederland, de bewoners begonnen met een eigen weg- en waterschap, dat ook uniek is gebleven in Noord-Brabant. Door dit alles is Sterksel door de eeuwen heen het meest merkwaardige dorp, de meest unieke heerlijkheid van Brabant geworden, en - omdat het niet tot de Acht Zaligheden van de Kempen behoort - is het desalniettemin toch: een zaligheid apart.

Gelukkig is er nog veel te zien maar vooral te vertellen over Sterksel door de eeuwen heen. Sterksel nodigt u van harte uit voor deze tocht door haar boeiend verleden.

BOCHOLT-SLUIS 18, DINSDAG 4 AUGUSTUS 2015

Gluren bij de Buren ... Bocholt-Sluis 18
Aanvang: 19.00 uur bij de Kapel 18
of de kapel van Onze Lieve Vrouw in Alle Nood.
Kapelstraat 72 3950 Bocholt (België)

Door aangekondigde wegenwerken is het aangewezen om vanuit Bocholt-Centrum richting Kaulille te rijden en af te slaan Hezerstraat/Groenstraat
Parkeersuggestie: rond de kapel (Kapelstraat/Groenstraat)
is voldoende parkeergelegenheid aanwezig.

De gemeente Bocholt is gelegen aan de kanaalsplitsing van de Zuid-Willemsvaart en het kanaal Bocholt - Herentals. Een kleine gemeenschap in het noordelijk puntje van de Limburgse Kempen en grenzend aan Nederland.

Voor de trouwe deelnemers aan “Gluren bij de burens” is dit het vijfde bezoek aan Bocholt. Na de vier deelgemeentes: Lozen, Bocholt, Reppel en Kaulille leggen we nu de nadruk op een mooi stukje landelijk Bocholt en Lozen geconcentreerd rondom de kanalen. Over een afstand van 3 kilometer overbruggen we ruim 4 eeuwen.

De zestiende-eeuwse kapel, vertrekplaats van onze tocht, is gelegen langs een van de hoofdwegen die door Bocholt liep. Deze weg kwam van Maastricht en liep door het dorp naar Hamont, Achel, Valkenswaard en Eindhoven naar Den Bosch. Deze kapel met drie namen is een kapel met een historie van verwoestingen en wederopbouw. De kapel ligt bij de splitsing van de Zuid-Willemsvaart en het kanaal Bocholt-Herentals: kanalen met een geschiedenis uit de tijd van Napoleon, de Hollandse tijd en de Belgische onafhankelijkheid.

